

شیوه‌های ترویج قرآن

بامقدمه‌ی

دکتر سید محمد باقر حجتی

تهیه و تدوین

لونا قاقازانی

انتشارات امیر بهادر

انتشارات چکاد

۱۳۸۴

قازانی، لونا، ۱۳۴۵ -
شیوه‌های ترویج قرآن / تدوین لونا قازانی. -- تهران: امیربهادر: چکاد، ۱۳۸۴.
ISBN: 964-6528-27-9 ۱۶۰۰۰ ریال ۲۲۰ ص.: جدول.

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه به صورت زیرنویس.

۱. قرآن -- راهنمای آموزشی. ۲. قرآن -- تبلیغات. الف. عنوان.

۹ ش ۲۲۴/۲/۲۹۷ BP۶۵/۱۰۷

۸۳-۳۶۶۷۸ م

کتابخانه ملی ایران

چکاد

امیربهادر

● شیوه‌های ترویج قرآن

○ نویسنده: لونا قازانی

ISBN: 964-6528-27-9

○ شابک: ۹۶۴-۶۵۲۸-۲۷-۹

○ چاپ اول: ۱۳۸۴

○ لیتوگرافی و چاپ: کارور

○ تعداد: ۳۰۰۰ نسخه

کلیه حقوق محفوظ است.

مرکز پخش: تهران صندوق پستی ۷۶۱-۱۳۱۸۵

تلفن و فاکس: ۶۴۳۰۸۸۸

قیمت: ۱۶۰۰ تومان

این کتاب با حمایت معاونت امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتشر شده

پیشگفتار

قرآن کریم، از هنگام نزول همواره سرچشمه‌ی پیدایش و سرمایه‌ی پرورش بزرگ‌ترین و پاک‌ترین روح‌ها، بلندترین همت‌ها، استوارترین اراده‌ها، عمیق‌ترین افکار، عالی‌ترین و نفوذترین ادبیات و دل‌انگیزترین هنرها در عرصه‌های گسترده و حوزه‌های گوناگون حیات فکری، فرهنگی، علمی، اجتماعی، ادبی و هنری مسلمانان در همه اکتاف عالم و در پهنه‌ی تاریخ پرافتخار فرهنگ و تمدن اسلامی بوده است.

از صورت و لفظ این گزیده کتاب الهی گرفته تا بطن و معنای آن، همه و همه الهام‌بخش و زمینه‌ساز تجلی زیباترین و بدیع‌ترین آفرینش‌های بشری طی چهارده قرن اخیر بوده است و به یقین، هیچ یک از کتاب‌های آسمانی دیگر، ازین حیث - و البته از هیچ حیث دیگر - شایسته مقایسه با قرآن کریم نیست. ارادتمندان آستان مقدس قرآن کریم، عاشقانه و به اخلاص، همت‌ها کرده‌اند و زحمت‌ها دیده‌اند و باقیات الصالحات بسیار از خود برجانهاده‌اند و از این خوان گسترده و فناناپذیر الهی توشه‌ی تقرب به ساحت رضای ربوبی برگرفته‌اند. آنچه تاکنون به توفیق الهی، در قرائت و فهم و تعالی و ترویج کلام الله مجید صورت گرفته و اثری از آن

باقی مانده، گنجینه‌ای بس شایگان و گرانقدر را شکل داده است که چون شجره‌ای طیبه، اصل آن استوار و شاخه‌های آن در آسمان ملک و ملکوت مأوای دارد و تا ابد به اذن الهی، دمام بر و بار برمی‌آرد و عالم و آدم را، در سایه‌سار پرهیبت و حرمت خود، کرامت و نعمت و معرفت می‌چشاند.

از توفیق بزرگ خدمتگزاری به ساحت مقدس قرآن کریم، شمه‌ای نیز به لطف و منت الهی نصیب حوزه معاونت امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی شده است تا سهمی گرچه اندک، در ارائه و معرفی برخی از آثار و فعالیتهای برگزیده در این زمینه داشته باشد.

کتابی که پیش رو دارید، یکی از پایان نامه‌های برتر قرآنی است که با نظارت و همکاری این مرکز و در قالب طرح حمایت از چاپ و انتشار آثار و پژوهش‌های ارزنده منتشر شده است.

امید است که به شرف قبول باری تعالی نایل آید و به فضل الهی استمرار یابد.

مرکز توسعه و ترویج فعالیتهای قرآنی

فهرست

«فصل اول»

- ۱۹ در خصوص شیوه‌های ترویج قرآن
۲۰ فضیلت تعلیم و تعلّم قرآن
۲۳ آغاز فراگیری قرآن و انگیزه آن
۲۵ لزوم تتبع روشی نوین در امر تعلیم قرآن

«فصل دوم»

- ۲۹ بکارگیری شیوه‌های مطلوب در تدریس قرآن
۳۰ روش تقلیدی
۳۱ روش داستان‌گویی
۳۲ سمبول سازی (سمبولیک) و ویژگیهای آن
۳۴ قاعده‌گویی (فرمولیک)
۳۵ نمونه تدریس
۳۶ انتخاب شیوه مناسب

«فصل سوم»

- ۳۹ طول مدت کلاس و روش تدریس و کلاس‌داری
۴۱ کلاس بندی و تقسیم بندی مراحل آموزش
۴۲ توصیه‌های مهم به معلمان قرآن
۴۳ اهمیت آموزش قرآن
۴۵ ایجاد تنوع لازم در کلاس
۴۸ کیفیت آموزش قرآن
۴۹ چندپایه بودن کلاس آموزش قرآن
۵۰ سطح بندی فراگیران و مباحث قابل تدریس

۵۱	سطح اول - پیش دبستانی
۵۲	سطح دوم - دوره اول دبستانی ۶- تا ۹ سالگی
۵۳	سطح سوم - دوره دوم دبستانی ۹-۱۲ سالگی
۵۴	سطح چهارم - دوره اول راهنمایی ۱۲-۱۵ سالگی
۵۵	سطح پنجم - دبیرستانی (۱۵-۱۸ سالگی و بالاتر)
۵۵	رسالت و مسئولیت معلم قرآن
۵۶	شرح وظایف و دستورالعمل ها

«فصل چهارم»

۵۹	اهمیت طهارت در تلاوت قرآن و آثار آن
۶۳	نقش و تاثیر بکارگیری لحن خوش در امر قرائت قرآن
۶۶	ترویج صوت و لحن زیبای قرآن
۷۳	ضرورت و اهمیت حفظ قرآن

«فصل پنجم»

۷۵	شیوه حفظ و آثار و بهینه آن
۷۷	نمونه‌ای از شیوه حفظ طبیعی و صحیح
۸۱	بررسی حالات چند تن از حافظان قرآن کریم

«فصل ششم»

۸۷	روش های بیانی در ترویج قرآن
۸۹	بلاغت
۸۹	شاخصهای بلاغت
۹۱	توجه به عنصر زمان و مکان
۹۲	تحریک و تازگی مطالب
۹۲	ویژگیهای ظاهری مروج قرآن

«فصل هفتم»

- ۹۷ بیان قصص قرآنی
- ۹۸ حرکت در قصه قرآنی
- ۱۰۰ هدف قرآن از پرداختن به سرگذشت پیشینیان

«فصل هشتم»

- ۱۰۳ تهیه صحنه نمایش با استفاده از مضامین قرآنی
- ۱۰۹ بازی نمایشی و اثرات آن (Dramatic Play)
- ۱۱۱ نمایش ابتکاری
- ۱۱۳ تاثیر درمانی آوای قرآن بر جسم و روان

«فصل نهم»

- ۱۲۳ شیوه ترویج قرآن در پاره‌ای از کشورها
- ۱۲۳ کشور سودان
- ۱۲۶ تونس و عربستان
- ۱۲۹ اروپا
- ۱۳۰ ترکیه

«فصل دهم»

- ۱۳۳ شیوه‌های کاربردی در ترویج قرآن
- ۱۳۵ مفهوم معنا درمانی
- ۱۳۹ معنا درمانی در قرآن
- ۱۴۳ نقش تلویزیون در ترویج قرآن
- ۱۴۴ شناساندن شخصیت‌های قرآنی از طریق سیما
- ۱۴۵ راهکارهای نوین جهت ترویج قرآن از سیما
- ۱۴۶ طرح‌های نوین اجتماعی

۱۴۷	استفاده از نوارها/ کاست‌های صوتی و تصویری
۱۴۸	آموزش سمعی و بصری
۱۴۹	سخنان امام (ره) در مورد اهمیت رسانه‌های گروهی بویژه تلویزیون ..
۱۵۲	نقش رایانه در ترویج قرآن
۱۵۵	تفاوت برنامه‌ها و نرم افزارها
۱۵۶	موارد استفاده از نرم افزارهای قرآنی
۱۵۹	تعریف یک نرم افزار قرآنی
۱۶۱	لیست تعدادی از نرم افزارهای CD علوم قرآنی

«فصل یازدهم»

۱۶۵	درمان با قرآن
۱۶۶	ثواب و اثرات تلاوت سور قرآن

«فصل دوازدهم»

۱۷۵	مسابقات قرآنی
۱۷۶	معمای قرآنی
۱۸۳	گروه بندی قرآن آموزان
۱۸۷	تشویق
۱۸۹	شیوه کاربردی انس با قرآن
۲۱۱	فهرست منابع و مآخذ

ما مفتخریم و ملت عزیز سر تا پا متعهد به اسلام و قرآن مفتخر
است که پیرو مذهبی است که می‌خواهد حقایق قرآنی که سراسر آن
از وحدت بین مسلمین بلکه بشریت دم می‌زند، از مقبره‌ها و
گورستانها نجات داده و به عنوان بزرگترین نسخه نجات‌دهنده بشر
از جمیع قیودی که بر پای و دست و قلب و عقل او پیچیده است و
او به سوی فنا و نیستی و بردگی و بندگی طاغوتیان می‌کشاند،
نجات دهد.

و ما مفتخریم که پیرو مذهبی هستیم که رسول خدا موسس آن به
امر خداوند تعالی بوده و امیرالمومنین (ع) این بنده رها شده از تمام
قیود، مامور رها کردن بشر از تمام اغلال و بردگیهاست

..... و ما مفتخریم، که می‌خواهیم مقاصد قرآن و سنت را پیاده
کنیم و اقشار مختلفه ملت ما در این راه بزرگ سرنوشت‌ساز سر از پا
نشناخته جان و مال و عزیزان خود را نثار راه خدا می‌کنند.

قسمتی از وصیتنامه حضرت امام خمینی (رضوان الله علیه)

نسل نوحاسته بر سر تلاوت قرآن رو به تشکیل شدن و بلکه
تشکیل شده و رو به رشد است و این چنین مایه امیدواری است این
را هم بدانید که کار تلاوت قرآن و یادگرفتن و یاد دادن آن تا آن وقتی
که تمام مردم ما قرآن را یاد بگیرند تمام نمی شود.

ما احتیاج به این داریم که تمام مردم ما قرآن را بلد شوند و
بخوانند و این تازه مقدمه است، ولی تمام مردم ما باید قرآن را
بفهمند که چه دارد می گوید.

سخنان رهبر معظم انقلاب آیت الله خامنه ای

دشمنان قرآن از دیرباز برای منزوی ساختن قرآن کوششهای فراوانی به کار برده و از جان و مالشان برای آنکه قرآن مورد بی‌مهری قرارگیرد بودجه‌های کلانی را سرمایه‌گذاری کردند، و این دشمنی و عداوت علنی آنها با قرآن چنان کیفیتی و بلکه شدیدتر از آن هنوز ادامه دارد، چون می‌بیند تنها عاملی که مسلمین را در برابر تهاجم‌های دشمنان و طمع استعمارگران، مقاوم و رویاروی نگاه می‌دارد همین کتاب آسمانی است، و این کتاب چون سدی استوار و غیرقابل نفوذ، مانع از آن است که دشمنان اسلام به راحتی بتوانند در یغماگری میراث مادی و معنوی جامعه اسلامی شرکتازی کنند.

حجة الاسلام والمسلمین دکتر

سید محمدباقر حجتی

اقراً باسم ربك الذی خلق

خدای متعال قرآن کریم را بر خاتم پیامبران فرو فرستاد و آن حضرت را به تلاوت قرآن بر بندگان و تعلیم کتاب و حکمت به آنان موظف فرمود. حضرت رسول اکرم (ص) نیز روش‌ها و شیوه‌های تعلیم قرآن را به نحو احسن به یاران و پیروان خویش آموختند. تعلیم قرآن ائمه معصومین (ع) بطور کلی عبارت است از آموزش شیوه‌های انس با قرآن و با قرآن زیستن، و قرآن کریم از آغاز نزول همواره در میان مسلمانان بخش مهمی از زندگانی آنان و به تعبیر درست‌تر، متن زندگانی آنان را تشکیل می‌داده است و پیوسته پنهان و آشکار در جوامع اسلامی حضور مداوم و آثار تعیین‌کننده داشته است. هدف پیامبر خاتم (ص) این بوده است که قرآن به عنوان آخرین کتاب آسمانی در همه عرصه‌های زندگی انسان و همه ابعاد فردی و اجتماعی بشر، به ویژه در حوزه تعلیم و تربیت و آموزش و پرورش انسان‌ها نقش مستمر و فعال داشته باشد.

بنابراین حیات قرآن و زنده بودن و جاودانه بودن آن امری جدا از مسائل کوچک و بزرگ انسانها نبوده و مردم در مواجهه با قرآن چه از لحاظ قرائت و چه از لحاظ فهم و درک و عمل به آن، با انواع مشکلات گوناگون دست به‌گریبان نبوده‌اند پیامبر اکرم (ص) و ائمه معصومین (ع) در جهت فروافکندن حجابهای مستور و غیرمستور میان قرآن و انسانها می‌کوشیده‌اند تا همگان بتوانند مستقیماً از این کانون نور الهی بهره‌مند گردند.

آیات الهی از همان روزگاران نزول گلبانگ بیدارگر قرآن در گوش و جان‌ها نشست و قلب‌ها را لرزاند و احساسات را برانگیخت و اندیشه‌ها را بیدار کرد و همگان را شیفته خویش گردانید. در نتیجه بسیار کسان سر بر آستان این خورشید فروغ گستر ساییده و از پرتو تابش حیاتبخش و

زندگی آفرین آن بهره گرفته و سپس آن بهره‌ها را برای دیگران تبیین کرده‌اند. آنها آموزه‌های قرآن را در اختیار دیگر شیفتگان معارف الهی قرآن کریم قرار داده حجم عظیمی از آثار مکتوب را در زمینه علوم و معارف قرآنی رقم زده‌اند که برای طالبان حقیقت و تشنگان معرفت چراغ راه بوده است.

آموزش قرآن کریم، با آموزش هر کتاب و رساله یا درس و موضوع و ماده دیگر درسی کاملاً متفاوت است، زیرا در واقع آموزش قرآن عبارت از تمامی حرکات و سکنات و همگی مراحل سیر و سلوک مسلمانان را در جامعه اسلامی و نیز ارتباط با دیگر جوامع بشری برنامه‌ریزی کند. با این لحاظ شناختن و شناسانیدن ماهیت و تعریف ترویج قرآن و بازشناسی شیوه‌های آن به ویژه در میان کودکان و نوجوانان از اهمیت بالایی برخوردار خواهد بود.

این مجموعه در ۴ جلد عبارت است از: جلد اول: شیوه‌های ترویج قرآن، جلد دوم: اهمیت ترویج قرآن، جلد سوم: ترویج قرآن در میان کودکان و نوجوانان، جلد چهارم: اهمیت زبان در تعلیم و تربیت و کارآیی زبان قرآن.

در خاتمه، نگارنده مراتب سپاسگزاری خود را از دکتر سیدمحمدباقر حجتی و دکتر نهله غروی نائینی، و همچنین دیگر استادانی که از محضرشان کسب فیض نموده است، به ویژه استاد ارجمند جناب آقای دکتر محمدعلی لسانی فشارکی ابراز می‌دارد.

الاحقر

لونا قازانی

آذر ماه ۱۳۸۳